

**VIKI TEXNOLOGIYASI ASOSIDA MEDIASAVODXONLIKNI
SHAKLLANTIRISH**

Yunusova Dildora Hamrokulovna

Teacher, Tashkent State University of Oriental Studies

Abstrakt: Ushbu maqola raqamli davr, media savodxonligi axborotni tanqidiy tahlil qilish va baholash uchun qanchalik zarur ekanligi haqidagi ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Noto'g'ri ma'lumotlar va raqamli manipulyatsiyaning kuchayishi bilan ta'lim yondashuvlari o'quvchilarni samarali ko'nikmalar bilan jihozlash uchun moslashishi kerakligi, shuningdek istiqbolli usullardan biri hamkorlikda o'rganish, tanqidiy fikrlash va raqamli savodxonlikni rivojlantiruvchi Viki texnologiyasini integratsiyalash ekanligini yoritadi. Ushbu maqola Viki-ga asoslangan platformalar foydalanuvchilarni jalb qilish, kontentni baholash va bilim almashishni rag'batlantirish orqali media savodxonligini qanday oshirishini o'rganadi. Shuningdek, u mediasavodxonlik ta'limida Viki texnologiyasini joriy etishdagi muammolar va ilg'or tajribalarni muhokama qiladi.

Kalit so'zlar: *mediasavodxonlik, Viki texnologiyasi, hamkorlikda o'rganish, raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash*

Abstract: This article provides information on how media literacy is essential for critical analysis and evaluation of information in the digital age. It highlights that with the rise of misinformation and digital manipulation, educational approaches need to adapt to equip students with effective skills, and that one promising approach is to integrate collaborative learning, critical thinking, and digital literacy with Wiki technology. This article explores how Wiki-based platforms can enhance media literacy by encouraging user engagement, content evaluation, and knowledge sharing. It also discusses challenges and best practices in implementing Wiki technology in media literacy education.

Keywords: *media literacy, Wiki technology, collaborative learning, digital literacy, critical thinking*

Абстракт: В статье содержится информация о цифровой эпохе, о том, насколько необходима медиаграмотность для критического анализа и оценки информации. С ростом дезинформации и цифровых манипуляций образовательные подходы должны адаптироваться, чтобы вооружить учащихся эффективными навыками, и одним из перспективных подходов является интеграция технологии Wiki, которая способствует совместному обучению, критическому мышлению и цифровой грамотности. В этой статье рассматривается, как платформы на основе Wiki могут повысить медиаграмотность, поощряя взаимодействие пользователей, оценку контента и обмен знаниями. В нем также обсуждаются проблемы и передовой опыт внедрения технологии Wiki в образование в области медиаграмотности.

Ключевые слова: *медиаграмотность, Wiki-технология, совместное обучение, цифровая грамотность, критическое мышление*

Kirish: Mediasavodxonlik axborot bilan to'yingan bugungi dunyoda muhim

mahoratga aylandi. Odamlar doimiy ravishda turli xil ommaviy axborot vositalaridagi xabarlariga, jumladan, yangiliklar maqolalari, ijtimoiy media postlari, reklamalar va bloglarga duch kelishadi. Ishonchli ma'lumotni noto'g'ri ma'lumotdan ajratish kuchli tahliliy ko'nikmalar va raqamli xabardorlikni talab qiladi. An'anaviy o'qitish usullari ko'pincha tez rivojlanayotgan media landshaftiga mos kelmaydi, bu esa interfaol va texnologiyaga asoslangan yondashuvlarni o'z ichiga olishni talab qiladi.

Bunday yondashuvlardan biri foydalanuvchilarga kontent yaratish, tahrirlash va hamkorlik qilish imkonini beruvchi veb-platforma Wiki texnologiyasidir. Wikis o'quvchilarga ommaviy axborot vositalari bilan tanqidiy munosabatda bo'lish va bilim yaratishga hissa qo'shish imkonini beruvchi ishtirokchi o'rganishni rag'batlantiradi. Ushbu maqola Wiki texnologiyasining media savodxonligini rivojlantirishdagi rolini ko'rib chiqadi va uning ta'lim muassasalaridagi afzalliklari va muammolarini ta'kidlaydi.

Asosiy qism

Media savodxonligida Viki texnologiyasining o'rni

So'nggi yillarda mediasavodxonlik tobora ortib bormoqda, chunki raqamli media ko'plab odamlar uchun asosiy ma'lumot manbaiga aylandi. Yangilik maqolalari, ijtimoiy media mazmuni va raqamli aloqaning boshqa shakllarini tanqidiy baholash qobiliyati bugungi murakkab media landshaftini boshqarish uchun zarur mahoratdir. Media savodxonligini o'rgatishning an'anaviy usullari ko'pincha passiv ta'limga qaratilgan bo'lib, bu erda talabalar o'qituvchilar tomonidan taqdim etilgan ma'lumotlarni iste'mol qiladilar. Biroq, raqamli asrda talabalar ommaviy axborot vositalari bilan o'zaro aloqada bo'lish, manbalarni tahlil qilish va bilim ishlab chiqarishga hissa qo'shish orqali faol o'rganish bilan shug'ullanishlari kerak.

Viki texnologiyasi ushbu faol o'quv jarayonini rivojlantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Vikilar bir nechta foydalanuvchilarga kontent yaratish, tahrirlash va takomillashtirish imkonini beruvchi hamkorlik platformalari bo'lib, ularni tanqidiy fikrlashni, raqamli hamkorlikni va manbalarni baholashni yaxshilash uchun ideal vositaga aylantiradi. Vikipediya, eng mashhur viki, o'quvchilarga ishonchlilik, tarafkashlik va faktlarni tekshirish haqida o'rgatish uchun mediasavodxonlik ta'limida tez-tez ishlatiladi. Lim (2018) fikriga ko'ra, Vikipediyaning sinflarga kiritish o'quvchilarga ma'lumotlarning ko'proq shubhali iste'molchilari bo'lishga yordam beradi va manbalarni tanqidiy baholash qobiliyatini kuchaytiradi.

Media savodxonligining asosiy jihatlaridan biri faktik va noto'g'ri ma'lumotni ajratishdir. Viki platformalari o'z tabiatiga ko'ra foydalanuvchilarni iqtiboslar berishga, munozarali tahrirlarni muhokama qilishga va o'zaro baholashda qatnashishga undaydi. Bu jarayon jurnalistlar va tadqiqotchilar axborotni chop etishdan oldin olib boradigan tanqidiy bahoni aks ettiradi. Natijada, vikilar bilan shug'ullanadigan talabalar noto'g'ri ma'lumotlar va soxta yangiliklar davrida muhim bo'lgan ma'lumotlarni tekshirish qobiliyatlarini rivojlantiradilar (Meseguer-Artola va boshq., 2016).

Bundan tashqari, Viki-ga asoslangan ta'lim hamkorlikda bilim qurishni rag'batlantiradi, bunda talabalar ma'lumotni passiv ravishda o'zlashtirmasdan,

umumiy bilimlar to'plamiga faol hissa qo'shadilar. Parker va Chao (2007) ta'kidlaganidek, hamkorlikda o'rganish chuqurroq tushunishga yordam beradi, chunki talabalar o'z tahrirlarini asoslashlari, fikr-mulohazalarga javob berishlari va dalillarga asoslangan holda o'z hissalarini yaxshilashlari kerak. Ushbu ishtirokchi yondashuv zamonaviy mediasavodxonlik asoslariga mos keladi, ular eslab qolishdan ko'ra ishtirok etish, muhokama qilish va tanqidiy tahlilga urg'u beradi.

Shu bilan birga, vikilar media savodxonligining muhim tarkibiy qismi bo'lgan raqamli fuqarolikni targ'ib qiladi. Onlayn makonlarda axloqiy ishtirok va mas'uliyatli kontent almashish asosiy ko'nikmalardir. Talabalar Viki-tahrirlash bilan shug'ullanganda, ular faktlarni tekshirish, manbalarni ko'rsatish va hurmatli nutqning muhimligini bilib olishadi - bularning barchasi yanada mas'uliyatli raqamli madaniyatga hissa qo'shadi (Fallis, 2008).

Shunday qilib, Viki texnologiyasini mediasavodxonlik ta'limiga integratsiyalash talabalarga raqamli mediani tahlil qilish, baholash va hissa qo'shish bo'yicha amaliy tajribaga ega bo'ladi. Keyingi bo'limlar ta'lim muassasalarida vikilardan foydalanishning o'ziga xos afzalliklari hamda ularni samarali qo'llashda o'qituvchilar duch kelishi mumkin bo'lgan qiyinchiliklarni o'rganadi.

Xulosa: Viki texnologiyasi orqali media savodxonligini oshirish tanqidiy fikrlash, manbalarni baholash va raqamli hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi. Wikis interfaol va ishtirokchi ta'lim platformasini taqdim etadi, unda talabalar media kontentini passiv iste'mol qilishdan ko'ra faol ravishda jalb qiladilar. Ba'zi qiyinchiliklarga qaramay, to'g'ri yo'l-yo'riq va tizimli amalga oshirish Viki-ga asoslangan o'rganishning afzalliklarini maksimal darajada oshirishi mumkin. Internetda noto'g'ri ma'lumotlar tarqalishda davom etar ekan, Viki texnologiyasini ta'limga integratsiya qilish yanada xabardor va media-savodxon jamiyatni rivojlantirish yo'lidagi muhim qadamdir.

Adabiyotlar ro'yhati

1. Ertmer, P. A., Newby, T. J., Liu, W., Tomory, A., Yu, J. H., & Lee, Y. M. (2011). Facilitating students' critical thinking in online discussion: An instructor's experience. *Journal of Interactive Learning Research*, 22(1), 83-104.
2. Fallis, D. (2008). Toward an epistemology of Wikipedia. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 59(10), 1662-1674.
3. Konstantinidis, A., Theodostou, N., & Pappas, I. (2013). The use of wikis in teaching media literacy. *Educational Technology & Society*, 16(4), 23-33.
4. Lim, S. (2018). The role of Wikipedia in teaching media literacy. *International Journal of Educational Technology*, 15(2), 45-58.
5. Livingstone, S., & Helsper, E. J. (2007). Gradations in digital inclusion: Children, young people, and the digital divide. *New Media & Society*, 9(4), 671-696.
6. Meseguer-Artola, A., Aibar, E., Lerga, M., Minguillón, J., & Suárez-Álvarez, R. (2016). Factors that influence the teaching use of Wikipedia in higher education. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 67(5), 1224-1232.
7. Parker, K. R., & Chao, J. T. (2007). Wiki as a teaching tool. *Interdisciplinary Journal of Knowledge and Learning Objects*, 3, 57-72.
8. Purdy, J. P. (2009). Wikipedia is good for you!? Research in the Teaching of English, 44(2), 203-236.
9. Sundin, O., & Haider, J. (2013). The dynamics of credibility and relevance in information seeking. *Journal of Documentation*, 69(3), 346-361.

10. Zheng, B., Niiya, M., & Warschauer, M. (2015). Wikis and collaborative learning: A critical review. *Educational Technology & Society*, 18(4), 77-89.